

Godišnja inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u ožujku je skočila na gotovo 4%, točnije na 3,9%, podaci su Državnog zavoda za statistiku, nakon što je u veljači skočila na 3,3% sa siječanjskih 2%...

Prošlo je deset godina stabilnih cijena što je svaka Vlada isticala kao svoje veliko postignuće. Za neke je to bilo pravo čudo i svaka daljnja rasprava označena je kao nedobronamjerna, neprijateljska i katastrofična. Odista, cijene su se “ukopale” i inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena gotovo da je isčezla.

Katastrofičari su bili u krivu. Zar nije praksa najbolja ocjena ekonomske politike? I ne samo to, isticali su predstavnici vlasti, primanja stanovništva su se povećala. To pokazuju službeni podaci koje, bez argumentacije, nije moguće dovoditi pod znak pitanja.

Sada nešto o argumentaciji.

U razdoblju 1994. – 2004. godine deficit, promatran kumulativno, dosegao je iznos od 40 milijardi dolara. Ne radi se samo o “jeftinim dolarima” već o tekućim dolarima u kojima je gotovo polovina “skupih dolara” (u odnosu na euro). Inozemni je dug na kraju 2004. godine gotovo prešao granicu od 30 milijarde dolara iznad preuzetih kreditnih obveza iz bivše Jugoslavije. Proizvodnja u stalnim cijenama manja je od ostvarene proizvodnje iz 1990. godine, pri čemu valja istaći da je recesija u Hrvatskoj bila prije toga prisutna cijelo desetljeće. Povećo se je, međutim, broj penzionera kao dio politike privatizacije, a što je rezultiralo smanjenjem prosječne starosti penzionera. Nezaposlenost je gotovo cijelo vrijeme na nivou od 300.000 nezaposlenih što godišnje predstavlja gubitak od 2,1 milijardu dolara domaćeg proizvoda (7000\$ dohotka per capita). Imamo li u vidu da se radi o 11 poststabilizacijskih godina gubitak iznosi 23,1 milijardu dolara ili gotovo dvije trećine ukupnog inozemnog duga Hrvatske što je više od ukupnog (domaćeg i inozemnog) javnog duga države. Samo u prošloj godini deficit robne razmjene s inozemstvom iznosio je više od 8 milijardi dolara. Godinama trošimo desetak posto više nego što proizvedimo.

MMF je rekao: gospodo zaustavite zaduživanje u inozemstvu i probleme prebacite na nacionalni plan tako da se zadužujete u zemlji. Istina Bog ostaje mogućnost dodatnog zaduživanja privatnog sektora, prvenstveno banaka, ali to je u funkciji daljnje rasprodaje obiteljskog srebra i MMF, po prirodi stvari, nema ništa protiv takve politike.

Međutim, kapital je plašljiv; čim osjeti da se stvari mogu promijeniti na gore odmah će napustiti zonu neprihvatljivog rizika i stvari će se dramatizirati. Tako je bilo uvijek i u svim zaduženim zemljama u svijetu, tako će biti i u Hrvatskoj – ne daj Bože.

Ono što je bitno, za našu temu, jest činjenica da smanjenje duga u inozemstvu znači smanjenje deficita platne bilance što znači da će ponuda roba biti manja pa, u uvjetima postojeće potražnje, cijene moraju nužno rasti. Tako uči opća teorija ravnoteže ili, ako je nekome draže, neoliberalizam.

U uvjetima kada možete neograničeno uvoziti nikakva štamparija centralne banke nije u stanju

dinamizirati cijene. Međutim, kada se ograniči uvoz roba; smanjenje ponuda roba “preko noći”, tada se pokreće psihološki dio inflacije. Jednom pokrenuta inflacijska spirala teško se zaustavlja. Priču iz 1994. godine nije moguće ponoviti jer je danas Hrvatska visoko zadužena i rasprodana zemlja.

Prema tome, dok smo se mogli zaduživati sve je išlo “ko po loju”. Sada kada je ta priča završena stvari se dramatiziraju. Da li će se pokrenuti inflacija? Neće i to samo zato jer još uvijek imamo dosta toga prodati, a rasprodaja ima učinak novostvorene vrijednosti. Ako nam to ne bude dostatno tada će se inflacija pokrenuti i sve će biti kao nekad. Ipak, neće biti isto. Sutra ćemo biti siromašniji nego što smo to bili jučer. Pri tome valja istaći da nam je perspektiva neuporedio tumornija.